

ללמד המקום

Een kijkje op kaarten en gokken

In de parasha van deze week, *Massei*, lezen we o.a hoe de Israëlieten het Heilige Land moesten verdelen onder de Twaalf Stammen:

We leren dat het land Israël werd verdeeld op basis van de gezinsgrootte, waarbij grotere gezinnen logischerwijs een groter deel kregen. Om te bepalen welk stuk land een gezin zou krijgen, wierpen de Israëlieten het lot. De Talmud (*Bava Batra* 122a) beschrijft hoe dit werd gedaan: er werden twee urnen gemaakt, een met de namen van de Twaalf Stammen en de andere met de namen van de verschillende delen. Elazar, de hogepriester, koos één naam uit elke urn, waarmee hij een stuk land voor een bepaalde stam aanduidde.

Het werpen van loten was heel gewoon in Bijbelse tijden en wordt vaak genoemd in de Tenach. De Torah beveelt bijvoorbeeld het loten om te bepalen welke geit naar Azazel wordt gestuurd op Yom Kippur *Vayikra* (Leviticus) 16:8. In het boek *Jona* (1:7) wierpen de matrozen op Jona's schip het lot om te bepalen wie schuldig was aan het veroorzaken van de storm. In de tijd van koning David waren de *kohanim* dus verdeeld in 24 groepen *Divrei hayamim* (I Kronieken) 24. Haman wierp het lot om de beste dag te bepalen om de Joden aan te vallen, en daarom wordt de feestdag "Poerim" genoemd, aangezien *poerim* het Perzische woord voor "loten" was (*Esther* 3:7).

Het werpen van loten suggereert een grote mate van toeval of willekeur in het proces. Toch zijn gelovige mensen van nature nogal afkerig van het begrip toeval, want wordt niet alles door HaShem bepaald? Het is niet verrassend dat het woord "lot" (*goral*) ook de betekenis van "lot" krijgt in de Tenach. *Jesaja* (17:14) profeteert bijvoorbeeld: „'s Avonds zal er verschrikking zijn, en vóór de ochtend niet meer. Dit is het deel van hen dat ons bederft, en het deel van hen dat ons berooft. Het uiteindelijke lot van degenen die het Joodse volk kwaad doen, zal totale vernietiging zijn. Ook de Wijzen voelden zich ongemakkelijk bij het idee om het Heilige Land te verdelen in schijnbaar willekeurige percelen. Zij verklaarden daarom dat de percelen eigenlijk gewoon een show waren voor de mensen om te zien wat HaShem bedoelde. In werkelijkheid:

Elazar droeg de *Urim en Tumim*, terwijl Jozua en heel Israël voor hem stonden... Geleid door de Heilige Geest, gaf hij aanwijzingen en riep uit: "Zevulun" komt eraan en de grenslijnen van Acco komen eraan. Daarop schudde hij de urn van de stammen goed en Zevulun kwam in zijn hand omhoog. Evenzo schudde hij goed de urn van de grenzen en de grenslijnen van Acco kwamen in zijn hand ...

Elazar zou profetisch zien welke stam welk land nodig had, en als hij dan de urnen schudde, zouden precies die paren tevoorschijn komen die hij voorzag! Het proces was dus helemaal niet willekeurig, maar gewoon een materialisatie van de Goddelijke Wil. Toch hielden de Wijzen vol dat in het messiaanse tijdperk het Heilige Land niet zal worden verdeeld via deze methode van loting, maar dat "De Heilige, gezegend zij Hij Zelf, het onder hen zal verdelen; want er wordt gezegd *Yechezkiel* (Ezechiël) 48:29: 'En dit zijn hun delen, zegt de Here God.'"

Als de Wijzen er niet van hielden om willekeurige loten bij toeval te werpen, wat zouden ze dan vinden van het spelen van kansspelen en gokken? Iets wat in de wereld vandaag de dag steeds populairder lijkt te worden, overall wordt er reclame voor gemaakt.

Gokken.

ללמד המקום

In 1999 en 2000 groef de islamitische Waqf (autoriteit op de Tempelberg) 9000 ton Tempelberggrond op en dumpte het zonder pardon in de Kidron-vallei, waardoor een van de grootste archeologische catastrofes in de geschiedenis ontstond. Gelukkig gaven archeologen deze kostbare grond niet op en begonnen ze aan het "Temple Mount Sifting Project". Onder de vele ongelooflijke vondsten zijn deze dobbelstenen uit het Tweede Tempeltijdperk.

In een lijst van mensen die niet in aanmerking komen om als getuigen of als rechters op te treden, bevat de Misjna een *mesachek b'kubia*, een persoon die met dobbelstenen speelt, en *mafrichei yonim*, "duivenvliegers". Dat laatste verwijst volgens de Talmud hoogstwaarschijnlijk naar mensen die wedden op duivenraces, die in die tijd kennelijk gebruikelijk waren. We weten uit historische bronnen dat gokken met verschillende dobbelspellen erg populair was in de Griekse en Romeinse tijd. De Talmud (*Sanhedrin* 24b) gaat verder met het bespreken van wat het probleem is met zulke mensen.

Rami bar Hama leert ons dat het probleem met gokken is dat het in wezen gebaseerd is op een leugen: elke speler stemt ermee in om een bepaald bedrag te betalen als hij verliest, maar hij hoopt (en is vast van plan) helemaal niet te verliezen! Dat betekent dat de aanvankelijke overeenkomst van de spelers niet eens geldig is. De verliezende gokker is volkomen neerslachtig en geeft met tegenzin zijn geld op, vaak met het knagende gevoel beroofd of bedrogen te worden van zijn geld.

Rav Sheshet is het daar niet mee eens. Er kunnen tenslotte mensen zijn die niet zo verdrietig zijn om afstand te doen van hun geld, of gewoon verslaafd zijn aan het spel zelf. Hoe het ook zij, Rav Sheshet is van mening dat gokken ongepast is omdat het een vreselijk onproductieve tijdverspilling is en de gokker niets bijdraagt aan "het welzijn van de wereld". Dit is de reden waarom, zegt Rav Sheshet, de Misjna hierboven concludeert door te zeggen dat alleen fulltime gokken verboden is, maar iemand die een echte baan heeft en gewoon voor de lol speelt, dat is toegestaan.

Desalniettemin is Rav Yehudah van mening dat ongeacht of de gokker een beroep heeft of niet, of hij een fulltime speler is of niet, een gokker wordt gediskwalificeerd om een koosjere getuige of rechter te zijn. Rav Yehudah baseert zijn verklaring op een verwante leer van Rabbi Tarfon, en hierop merkt Rasji op dat een gokker wordt vergeleken met een dief. De midrasj is zelfs nog luidruchtiger en zegt dat gokkers "rekenen met hun linkerhand en druk uitoefenen met hun rechterhand, en elkaar beroven en onrecht aandoen" (Midrasj Tehillim op Psalm 26:10).

De Talmud (*Sanhedrin* 25b) stelt verder dat de bovenstaande verboden niet alleen verwijzen naar een letterlijke dobbelspeler, maar naar elke gokker, inclusief iemand die met steentjes (of dammen) speelt. De wijzen stellen dat zo'n persoon alleen wordt toegelaten als hij volledig berouw heeft en weigert het spel te spelen, zelfs niet voor de lol, zonder geld!

Halachisch gesproken stelt de *Sjulchan Arukh* (*Choshen Mishpat* 370:2-3) eerst dat elke vorm van gokken als diefstal is en verboden is, maar suggereert vervolgens dat hoewel het misschien het niet bepaald diefstal is, het zeker een tijdverspilling is en niet iets waar men

ללמד המקום

zich mee bezig zou moeten houden. Uiteindelijk draagt het niets bij aan het verbeteren van de wereld waarin we leven.

Een gokverbod

Hoewel de Talmud dus gokken niet expliciet verbiedt, erkenden latere rabbijnen de verslavende aard ervan en probeerden ze de praktijk volledig te verbieden. In 1628, bijvoorbeeld, vaardigden de rabbijnen van Venetië een decreet uit (voor een duur van zes jaar) waarin elke jood die gokte werd geëxcommuniceerd. Een deel van de motivatie voor dit decreet was het geval van Leon da Modena (Rabbi Yehudah Aryeh van Modena, 1571-1648).

Rabbin Leon Yehudah Aryeh da Modena

Hij schreef dan ook relevant voor de huidige discussie, *Sur miRa* ("Stop met het kwaad"), waarin hij de problemen met gokken schetst. Hij zou het weten, aangezien hij zelf vreselijk verslaafd was aan gokken. Hij schreef over dit probleem in zijn eigen autobiografie, *Chayei Yehudah*. En omdat zo'n spraakmakende wijze een gokker was, vaardigden zijn rabbijnse collega's in Venetië dat decreet uit om elke vorm van gokken te verbieden.

Het favoriete spel van Rabbi da Modena was kaarten. Op dat moment was speelkaarten enorm populair geworden in Europa. Voor het eerst uitgevonden in China in de 9e eeuw, vonden speelkaarten langzaam hun weg door Azië en bereikten Europa rond 1365. Sindsdien zijn ze populair gebleven, zowel voor gok- als niet-gokspellen. Hoewel het vanuit een halachisch standpunt duidelijk is dat kaartspellen met geld (zoals Poker of Blackjack) niet mogen worden gespeeld, is het dan toegestaan om niet-gokkaartspellen te spelen waarmee geen geld gemoeid is of iets dergelijks?

Op het eerste gezicht lijkt het misschien niet alsof hier een probleem mee zou moeten zijn. Toch hebben sommige rabbijnen zich onlangs uitgesproken tegen alle speelkaarten. Gewoonlijk houdt dit verbod geen verband met gokken of tijdverspilling, maar eerder met de schijnbare oorsprong van kaarten in afgoderij of zwarte kunsten. Hoewel het waar is dat sommige soorten kaarten worden gebruikt bij waarzeggerij, is het belangrijk om de zaak grondig te onderzoeken en te bepalen of kaarten echt worden geassocieerd met verboden praktijken.

De geschiedenis van speelkaarten

ללמד המקום

Mamluk-kaarten

De exacte oorsprong van kaarten is onduidelijk. Wel weten we dat ze uit China komen, waar papier en drukwerk zijn uitgevonden. Kaartspellen worden al in 868 na Christus in Chinese teksten vermeld. In de 12^e en 13^e eeuw brachten de moslims kaarten door heel Azië. Ze waren vooral populair in Egypte tijdens het Mamluk-sultanaat (1250-1517). De Mamelukken creëerden het eerste kaartspel in moderne stijl van 52 kaarten met 4 kleuren. In de 15^e eeuw begonnen de Italianen zelf kaarten te maken. De symbolen waren toen ook overal anders toen het in Europa werd verspreid.

English	 Hearts	 Diamonds	 Clubs	 Spades
French	 Hearts	 Tiles	 Clovers	 Pikes
Italian	 Cups	 Coins	 Clubs	 Swords
Spanish	 Cups	 Coins	 Clubs	 Swords
Swiss-German	 Roses	 Bells	 Acorns	 Shields
German	 Hearts	 Bells	 Acorns	 Leaves

De islamitische Mamelukken tekenden geen gezichten op hun kaarten (aangezien het in de islam verboden is om gezichten in kunst af te beelden). De Europeanen hadden dit probleem niet en pasten de islamitische kaarten van *malik* (koning), *malik na'ib* (plaatsvervangend koning) en *thani na'ib* (tweede plaatsvervanger) aan. Zij maakten ervan koning, aas, boer en vrouw. In het Frankrijk van de 16^e eeuw werden de vier koningen afgebeeld als bijzondere historische figuren: de schoppenkoning was koning David, de klaverenkoning was Alexander de Grote, de hartenkoning was Karel de Grote en de ruitenkoning was Julius (of Augustus) Caesar.

We zien hiermee dat speelkaarten geen oorsprong hebben in afgoderij. De stijl van kaarten die we tegenwoordig kennen, is ontwikkeld door monotheïstische moslims. Ze werden verder ontwikkeld door voornamelijk niet-religieuze Europese renaissance drukkers, tegen de wensen van de kerk in, die kaarten bij een aantal gelegenheden probeerde te verbieden. Ook staan speelkaarten er niet om bekend dat ze worden gebruikt bij waarzeggerij. *Er wordt* tegenwoordig echter wel een verwant type kaart gebruikt bij waarzeggerij.

ללמד המקום

In het 15e eeuwse Italië ontwikkelde zich een ander type speelkaart. Deze werden *trionfi* genoemd, later *tarocchi* en tenslotte werden het "tarotkaarten". Ook zij hebben vier kleuren, maar dan met 56 kaarten. Deze werden en worden nog steeds gebruikt voor een aantal verschillende spellen, net als gewone speelkaarten. Buiten Europa echter zijn tarotkaarten niet erg bekend en worden ze dan ook over het algemeen geassocieerd met waarzeggers.

In werkelijkheid stamt de vroegste vermelding van tarotkaarten die bij waarzeggerij werden gebruikt pas uit 1750, en er was in wezen nooit van gehoord tot het einde van de 19e eeuw. Trouwens de meeste waarzeggers gebruiken eigenlijk een ander soort kaarten met een hoeveelheid van 78 kaarten. Natuurlijk is deze dergelijke waarzeggerij volledig verboden volgens de Torah. Het lijkt er dus op dat sommige goedbedoelende rabbijnen deze tarotkaarten hebben verward met gewone speelkaarten. Ironisch genoeg beweren veel van de occultisten dat tarotkaarten uit Kabbalah komen!

De Tarot "Levensboom" (Bron: Byzant.com)

Deze occultisten binden de 22 extra waarzegkaarten aan de 22 letters van het Hebreeuwse alfabet en de 22 paden op de mystieke "Boom des Levens". De tien cijferkaarten komen (uiteraard) overeen met de Tien Sefirot, terwijl de vier kleuren overeenkomen met de vier olamot of universums. Ten slotte vertegenwoordigen de vier hofkaarten en de aas de vijf partsoefien. Hoewel deze parallellen netjes zijn, is er absoluut geen bekende historische of tekstuele basis om deze beweringen te ondersteunen. Tarotkaarten hebben helemaal niets te maken met traditionele kabbala of joodse mystiek. Er is echter wel een concept in Kabbalah van een negatieve set van Tien Sefirot die behoren tot de Sitra Achra, dus misschien is er een verband tussen deze tarotkaarten en bepaalde kwade spirituele krachten.

Dat gezegd hebbende, het verbieden van het spelen met kaarten alleen maar omdat sommige mensen ze onlangs zijn gaan gebruiken bij waarzeggerij, is hetzelfde als het verbieden van koffie drinken omdat sommige mensen onlangs zijn begonnen met waarzeggen met koffie (een praktijk die 'tassologie' of 'tasseografie' wordt genoemd). Hoewel overvloedig kaarten spelen zeer zeker tijdverspilling is, is er echter niets mis met af en toe een spel zonder gokken.

ללמד המקום

Het is passend om te eindigen met de woorden van de Ba'al die in zijn commentaar op de Torah schrijft (*Tur HaAroch* op Deuteronomium 1:1) dat Mozes zelf Israël waarschuwde voor gokken in zijn laatste toespraak voor zijn overlijden:

Voordat Mozes zich klaarmaakte om al deze verschillende geboden te vertellen, gebruikte hij de huidige gelegenheid, een paar weken voor zijn dood, om het volk te vermanen en hen te herinneren aan zonden uit het verleden, en hoe ze HaSjem in deze jaren veel verdriet hadden bezorgd. Hij herinnerde hen eraan hoe ze HaSjem hadden behandeld door keer op keer een beroep te doen op Zijn eigenschap van barmhartigheid en liefdevolle vriendelijkheid. Hij waarschuwde hen om niet opnieuw corrupt te worden door te gokken... Ze moesten er niet op vertrouwen dat ze omdat ze menselijk waren van tijd tot tijd zouden dwalen en zondigen. En dat HaShem die dit natuurlijk wist hun overtredingen weer door de vingers zou zien.

Shabbat Shalom.

Ha-Makom